

Warszawa, dnia 12 kwietnia 2024 r.

Poz. 553

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾**

z dnia 5 kwietnia 2024 r.

w sprawie wprowadzenia „Krajowego programu mającego na celu wykrycie zakażeń wirusami wywołującymi gripę ptaków (*Avian influenza*) u drobiu i dzikich ptaków” na 2024 r.

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1075) zarządza się, co następuje:

§ 1. Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wprowadza się „Krajowy program mający na celu wykrycie zakażeń wirusami wywołującymi gripę ptaków (*Avian influenza*) u drobiu i dzikich ptaków” na 2024 r., który jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 2. Program, o którym mowa w § 1, stosuje się od dnia 1 stycznia 2024 r.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: *C. Siekierski*

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej – rolnictwo, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 2706).

„KRAJOWY PROGRAM MAJĄCY NA CELU WYKRYCIE ZAKAŻEŃ WIRUSAMI
WYWOŁUJĄCYMI GRYPĘ PTAKÓW (*AVIAN INFLUENZA*) U DROBIU I DZIKICH PTAKÓW” NA 2024 R.

1. Identyfikacja programu

1.1. Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska.

1.2. Choroba: grypa ptaków (*Avian influenza*) u drobiu i dzikich ptaków.

1.3. „Krajowy program mający na celu wykrycie zakażeń wirusami wywołującymi grypę ptaków (*Avian influenza*) u drobiu i dzikich ptaków” na 2024 r., zwany dalej „programem”, jest realizowany w trybie nadzoru biernego oraz nadzoru czynnego nad występowaniem grypy ptaków (*Avian influenza*), zwanej dalej „grypą ptaków”, u populacji drobiu utrzymywanego w warunkach fermowych oraz u populacji dzikich ptaków stale lub okresowo bytujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Cele nadzoru

Wysoce zjadliwa grypa ptaków (*highly pathogenic avian influenza*), zwana dalej „HPAI”, jest chorobą zakaźną zwierząt kategorii A+D+E wymienioną w załączniku do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2018/1882 z dnia 3 grudnia 2018 r. w sprawie stosowania niektórych przepisów dotyczących zapobiegania chorobom oraz ich zwalczania do kategorii chorób umieszczonych w wykazie oraz ustanawiającego wykaz gatunków i grup gatunków, z którymi wiąże się znaczne ryzyko rozprzestrzeniania się chorób umieszczonych w tym wykazie (Dz. Urz. UE L 308 z 04.12.2018, str. 21, z późn. zm.).

Szczegółowy sposób i tryb zwalczania grypy ptaków, w tym HPAI, są określone w przepisach rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2020/687 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania (Dz. Urz. UE L 174 z 03.06.2020, str. 64, z późn. zm.).

Zakażenie wirusami nisko zjadliwej grypy ptaków (*low pathogenic avian influenza*), zwanej dalej „LPAI”, wywołuje chorobę kategorii D+E wymienioną w załączniku do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2018/1882 z dnia 3 grudnia 2018 r. w sprawie stosowania niektórych przepisów dotyczących zapobiegania chorobom oraz ich zwalczania do

kategorii chorób umieszczonych w wykazie oraz ustanawiającego wykaz gatunków i grup gatunków, z którymi wiąże się znaczne ryzyko rozprzestrzeniania się chorób umieszczonych w tym wykazie.

Obowiązek prowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku grypy ptaków typu A podtypów H5 i H7, jak również szczegółowy sposób i tryb zwalczania tej choroby zakaźnej wynikają z przepisów rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2020/689 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do zasad dotyczących nadzoru, programów likwidacji choroby oraz statusu obszaru wolnego od choroby w przypadku niektórych chorób umieszczonych w wykazie i niektórych nowo występujących chorób (Dz. Urz. UE L 174 z 03.06.2020, str. 211, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem 2020/689”.

Cele nadzoru nad drobiem i dzikimi ptakami są następujące:

- 1) wczesne wykrywanie HPAI u drobiu;
- 2) wczesne wykrywanie HPAI u dzikich ptaków, w ramach którego przewiduje się:
 - a) wczesne ostrzeżenie o możliwym przeniesieniu HPAI na drób, w szczególności jeżeli wirusy są przenoszone do Unii Europejskiej w wyniku przemieszczeń migracyjnych dzikich ptaków,
 - b) ocenę ryzyka rozprzestrzeniania się wirusów po stwierdzeniu HPAI u dzikich ptaków;
- 3) wykrywanie HPAI u gatunków drobiu, które nie wykazują typowych objawów klinicznych;
- 4) wykrywanie krążących wirusów LPAI, które mogą rozprzestrzeniać się między stadami drobiu, w szczególności na obszarach o wysokim zagęszczeniu zakładów drobiarskich, z uwagi na ich potencjał mutacji w HPAI, aby:
 - a) zidentyfikować klastry zakażenia wirusami LPAI oraz
 - b) monitorować ryzyko rozprzestrzeniania się LPAI przez przemieszczający się drób i przez przedmioty skażone w niektórych zagrożonych systemach produkcji;
- 5) wnoszenie wkładu w poszerzanie wiedzy na temat HPAI i LPAI stwarzających potencjalne ryzyko zoonotyczne.

3. Czas trwania programu: 2024 r.

4. Opis i wyznaczenie obszarów, na których program ma być realizowany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z obowiązującym podziałem administracyjnym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest

podzielone na 16 województw, 314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu oraz 2477 gmin, w tym 302 gminy miejskie, 662 gminy miejsko-wiejskie oraz 1513 gmin wiejskich.

Terytorialny zakres działania oraz siedziby powiatowych lekarzy weterynarii są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie terytorialnego zakresu działania oraz siedzib powiatowych i granicznych lekarzy weterynarii (Dz. U. z 2023 r. poz. 766).

5. Identyfikacja obszarów podwyższonego ryzyka wprowadzenia i rozprzestrzeniania HPAI

Obszary wysokiego ryzyka wystąpienia HPAI:

- 1) województwo lubelskie – powiat lubartowski;
- 2) województwo lubuskie – powiat gorzowski;
- 3) województwo łódzkie – powiaty sieradzki i poddębicki;
- 4) województwo mazowieckie – powiaty: żuromiński, mławski i siedlecki;
- 5) województwo warmińsko-mazurskie – powiaty iławski i nowomiejski;
- 6) województwo wielkopolskie – powiaty: kaliski, ostrowski, ostrzeszowski, wolsztyński i turecki.

Obszary średniego ryzyka wystąpienia HPAI:

- 1) województwo dolnośląskie – powiaty trzebnicki i milicki;
- 2) województwo kujawsko-pomorskie – powiaty: inowrocławski, chełmiński i lipnowski;
- 3) województwo lubuskie – powiaty: zielonogórski, międzyrzecki i nowosolski;
- 4) województwo mazowieckie – powiaty: gostyński, płocki i sierpecki;
- 5) województwo opolskie – powiat kędzierzyńsko-kozielski;
- 6) województwo pomorskie – powiat kartuski;
- 7) województwo śląskie – powiaty cieszyński i tarnogórski;
- 8) województwo warmińsko-mazurskie – powiaty: działdowski, olsztyński i ostródzki;
- 9) województwo wielkopolskie – powiaty: grodziski, kępiński, szamotulski i kolski.

5.1. Dzikie ptaki

Nadzorem są objęte obszary w pasie nadmorskim oraz wokół naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych i wzdłuż dróg wodnych, a także obszary wskazane jako miejsca

odpoczynku i żerowiska ptaków migrujących, w tym użytki rolne, w szczególności jeżeli te obszary znajdują się w sąsiedztwie gospodarstw utrzymujących drób.

Jeżeli obecność wirusów wywołujących HPAI została stwierdzona u drobiu lub dzikich ptaków w państwach członkowskich Unii Europejskiej lub państwach trzecich sąsiadujących z Rzeczpospolitą Polską, przez których terytoria przebiegają szlaki migracyjne dzikich ptaków, to uwzględnia się trasy migracji oraz gatunki migrujących dzikich ptaków. Jeżeli wymaga tego sytuacja epidemiologiczna, nadzór jest uzupełniany przez działania uświadamiające oraz aktywne poszukiwanie i monitorowanie martwych lub konających dzikich ptaków, w szczególności ptaków należących do gatunków ujętych w wykazie gatunków dzikich ptaków, od których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych na obecność wirusa grypy ptaków (gatunków docelowych), określonym w ust. 13.1.

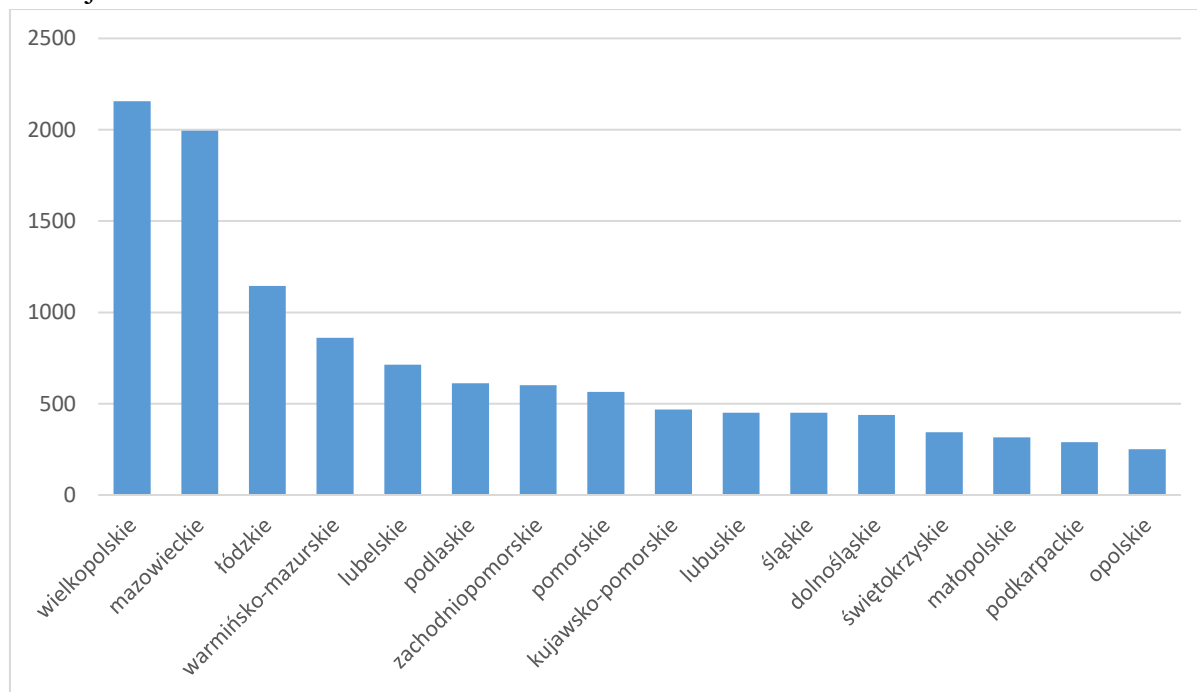
Ponadto w odniesieniu do powyższych lokalizacji, w szczególności tych, z których ptaki przemieszczają się podczas sezonowych przelotów migracyjnych, nadzór może obejmować pobieranie próbek od:

- 1) ptaków schwytych przez ornitologów, np. podczas akcji obrączkowania ptaków,
 - 2) ptaków odstrzelonych, które nie wykazują objawów klinicznych grypy ptaków (tzw. zdrowych ptaków),
 - 3) ptaków wskaźnikowych
- oraz badanie laboratoryjne tych próbek.

5.2. Drób

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zagęszczenie gospodarstw utrzymujących drób różnych gatunków jest zróżnicowane. Dominującym utrzymywanym gatunkiem drobiu jest kura, jednak udział indyków, kaczek i gęsi w populacji drobiu jest znaczny. Gospodarstwa utrzymujące przepiórki oraz dzikie ptaki utrzymywane w warunkach fermowych stanowią marginalny udział w produkcji drobiarskiej.

Liczba gospodarstw komercyjnych utrzymujących drób w warunkach fermowych z podziałem na województwa*

* Źródło: Inspekcja Weterynaryjna – 2023 r.

6. Opis sytuacji epidemiologicznej w odniesieniu do grypy ptaków przed dniem rozpoczęcia realizacji programu

Pierwsze przypadki wystąpienia w Rzeczypospolitej Polskiej grypy ptaków u dzikich ptaków odnotowano w 2006 r. Zidentyfikowano wówczas szczep wirusa H5N1. Pierwsze ogniska grypy ptaków u drobiu stwierdzono w 2007 r.

Dotychczas największą liczbę ognisk HPAI stwierdzono w 2021 r., tj. 403 ogniska HPAI u drobiu i 98 ognisk HPAI u pozostałych ptaków. W sumie w 2021 r. w ogniskach HPAI u drobiu znajdowało się ponad 14,2 mln sztuk drobiu. W II połowie 2021 r. po raz pierwszy na obszarze Europy stwierdzono u dzikich ptaków wirusa HPAI, który przetrwał sezon letni, oraz nowe warianty wirusa, które wraz z migracjami ptaków zostały przeniesione z Azji.

W 2022 r. stwierdzono 68 ognisk HPAI u drobiu, w których znajdowało się ponad 2 mln ptaków, oraz 41 ognisk HPAI u dzikich ptaków, w tym jedno ognisko HPAI u dzikich ptaków utrzymywanych w niewoli. Zakażenia wirusami HPAI najczęściej występują w okresie od jesieni do wiosny, co w głównej mierze pokrywa się z sezonem migracji dzikich ptaków.

Liczbę ognisk HPAI u drobiu oraz dzikich ptaków stwierdzonych w Rzeczypospolitej Polskiej w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie HPAI w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2006–2023

Rok	Liczba ognisk HPAI u drobiu	Liczba ognisk HPAI u dzikich ptaków oraz u dzikich lub egzotycznych ptaków utrzymywanych w niewoli
2006	0	29
2007	9	1
2008–2015	0	0
2016	22	5
2017	43	63
2018	0	0
2019	3	0
2020	51	5
2021	403	98
2022	68	41
2023	68	142

7. Definicja czynnika chorobotwórczego

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że czynnikiem chorobotwórczym odpowiedzialnym za:

1) HPAI jest:

- a) wirus grypy typu A podtypów H5 i H7 lub dowolny wirus grypy typu A o indeksie dożylniej zjadliwości (IVPI) wyższym niż 1,2 albo
- b) wirus grypy typu A podtypów H5 i H7 z sekwencją licznych aminokwasów zasadowych obecną w miejscu cięcia cząsteczki hemaglutyniny (HA0) podobny do wirusa obserwowanego w przypadku innych izolatów HPAI;

2) LPAI jest dowolny wirus grypy typu A podtypów H5 i H7, który nie jest wirusem HPAI.

8. Dane na temat docelowej populacji zwierząt, jednostek epidemiologicznych i stref objętych programem

Liczba gospodarstw objętych nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej utrzymujących poszczególne gatunki drobiu i grupy produkcyjne drobiu*

Województwo	Anseriformes przeznaczone do uwolnienia do środowiska	Galliformes przeznaczone do uwolnienia do środowiska	Gęś hodowlana	Gęś rzeźna	Indyk hodowlany	Indyk rzeźny	Kaczka hodowlana	Kaczka rzeźna	Kura hodowlana	Kura nioska	Przepiórka
dolnośląskie	0	0	7	11	0	41	3	16	37	139	2
kujawsko- pomorskie	0	0	45	62	0	41	4	28	44	30	0
lubelskie	0	0	18	104	0	87	8	70	18	60	1
lubuskie	0	0	3	17	0	228	0	13	8	69	2
łódzkie	0	0	21	179	0	24	13	163	37	217	9
małopolskie	0	0	10	12	0	12	0	1	18	112	1
mazowieckie	0	0	13	136	1	140	4	65	280	329	4
opolskie	0	0	4	9	2	1	2	5	23	34	6
podkarpackie	0	0	4	18	0	27	0	0	21	37	0
podlaskie	0	0	11	63	0	33	0	12	40	160	1
pomorskie	0	1	14	9	0	12	0	20	24	153	1
śląskie	0	0	4	13	0	6	3	20	35	145	2
świętokrzyskie	0	0	0	36	0	6	0	8	26	49	1
warmińsko- mazurskie	0	0	9	53	38	442	4	43	13	79	1
wielkopolskie	0	0	54	231	0	178	32	389	107	519	16
zachodnio- pomorskie	0	0	2	13	0	53	0	13	54	275	2
Suma	0	1	219	966	41	1331	73	866	785	2407	49

* Źródło: Inspekcja Weterynaryjna – 2023 r.

9. Dane dotyczące organizacji właściwego organu, nadzoru nad realizacją programu, kontroli urzędowych, które mają być przeprowadzone podczas realizacji programu, ról odpowiednich podmiotów, w tym organów Inspekcji Weterynaryjnej, lekarzy weterynarii wolnej praktyki, laboratoriów i innych osób fizycznych lub prawnych uczestniczących w realizacji programu, oraz sposób gromadzenia danych

9.1. Organizacja właściwego organu

Właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programu są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzcy lekarze weterynarii i powiatowi lekarze weterynarii.

Wojewódzki lekarz weterynarii wykonuje swoje zadania przy pomocy wojewódzkiego inspektoratu weterynarii. Powiatowy lekarz weterynarii wykonuje swoje zadania przy pomocy powiatowego inspektoratu weterynarii. W skład struktury Inspekcji Weterynaryjnej wchodzi 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii oraz 305 powiatowych inspektoratów weterynarii.

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w przepisach ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 12).

9.2. Nadzór nad realizacją programu

Inspekcją Weterynaryjną kieruje Główny Lekarz Weterynarii, który jest centralnym organem administracji rządowej podległym ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa. Główny Lekarz Weterynarii wykonuje swoje zadania przy pomocy Głównego Inspektoratu Weterynarii. Organem wykonującym zadania Inspekcji Weterynaryjnej na terenie województwa jest wojewódzki lekarz weterynarii, który podlega Głównemu Lekarzowi Weterynarii. Organem wykonującym zadania Inspekcji Weterynaryjnej na terenie powiatu jest powiatowy lekarz weterynarii, który podlega wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1075), zwanej dalej „ustawą”, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu. Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 57 ust. 8 ustawy). Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu sprawuje wojewódzki lekarz weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie czynności urzędowych w ramach programu.

9.3. Kontrole urzędowe, które mają być przeprowadzone podczas realizacji programu

Zgodnie z art. 5 ust. 5 pkt 2 ustawy powiatowy lekarz weterynarii właściwy ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, wydając decyzję administracyjną o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Zgodnie z art. 7 ustawy podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są obowiązane do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informację tę przekazuje się, w formie pisemnej, w terminie 7 dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane zapewnić spełnienie następujących wymagań weterynaryjnych: lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, sanitarnych, organizacyjnych, technicznych lub technologicznych zabezpieczających przed zagrożeniem epizootycznym lub epidemicznym lub zapewniających właściwą jakość produktów.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną. Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze (art. 11 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy).

9.4. Role odpowiednich podmiotów, w tym organów Inspekcji Weterynaryjnej, lekarzy weterynarii wolnej praktyki, laboratoriów i innych osób fizycznych lub prawnych uczestniczących w realizacji programu

Pobieranie próbek do badań laboratoryjnych jest organizowane i nadzorowane przez Inspekcję Weterynaryjną.

W ramach realizacji programu przy określaniu gatunków ptaków, od których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych, i optymalizacji pobierania tych próbek organy Inspekcji

Weterynaryjnej współpracują z epidemiologami, ornitologami i organem właściwym do spraw ochrony przyrody.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska oraz z organami administracji samorządowej.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniającego i uchylającego niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt („Prawo o zdrowiu zwierząt”) (Dz. Urz. UE L 84 z 31.03.2016, str. 1, z późn. zm.) podmioty oraz osoby fizyczne lub prawne:

- 1) niezwłocznie powiadamiają właściwy organ, jeżeli istnieją jakiegokolwiek powody, aby podejrzewać występowanie u zwierząt HPAI, lub jeżeli występowanie takiej choroby zostało u zwierząt wykryte;
- 2) powiadamiają lekarza weterynarii o nietypowych przypadkach padnięć zwierząt i o objawach poważnej choroby lub o spadku wskaźników produkcji o nieustalonej przyczynie – w celu prowadzenia dalszego dochodzenia, łącznie z pobraniem próbek do badań laboratoryjnych, jeżeli sytuacja tego wymaga.

Art. 42 ust. 1 pkt 1 ustawy określa, że w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt posiadacz zwierzęcia jest obowiązany do niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta), który niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej o otrzymaniu tego zawiadomienia.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 ustawy podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej oraz zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują powiatowemu lekarzowi weterynarii informacje o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej notyfikacji w Unii Europejskiej niezwłocznie po powzięciu takiego podejrzenia.

Obowiązki powiatowego lekarza weterynarii i wojewódzkiego lekarza weterynarii dotyczące przekazywania informacji o podejrzeniu lub wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt są określone odpowiednio w art. 42 ust. 8 i 9 ustawy.

Zgodnie z art. 51 ust. 6 pkt 2 i pkt 3 lit. a ustawy Główny Lekarz Weterynarii:

- 1) informuje, wykonując postanowienia umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, właściwe organizacje międzynarodowe o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania;

- 2) powiadamia Komisję Europejską oraz inne państwa członkowskie Unii Europejskiej o chorobach zakaźnych zwierząt podlegających notyfikacji w Unii Europejskiej oraz o wygaszaniu ognisk tych chorób.

9.5. Sposób gromadzenia danych

Sprawozdawczość z realizacji programu jest prowadzona w trybie ciągłym z wykorzystaniem elektronicznej bazy danych administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii. Powiatowi lekarze weterynarii na bieżąco wprowadzają wymagane dane dotyczące próbek pobranych w ramach programu do systemu informatycznego udostępnionego przez Głównego Lekarza Weterynarii.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej mogą w każdym czasie oraz na każde żądanie organu nadrzędnego generować z systemu informatycznego raport z realizacji programu. Raporty z powiatowych inspektoratów weterynarii są podstawą do opracowania sprawozdania z realizacji programu na szczeblu powiatowym oraz wojewódzkim. Raporty z wojewódzkich inspektoratów weterynarii są podstawą do opracowania sprawozdania z realizacji programu na szczeblu centralnym. Główny Lekarz Weterynarii, opierając się na raporcie z realizacji programu wygenerowanym z systemu informatycznego, realizuje obowiązek wynikający z art. 6 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2020/2002 z dnia 7 grudnia 2020 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do powiadamiania unijnego i sprawozdawczości unijnej w zakresie chorób umieszczonych w wykazie, formatów i procedur dotyczących przedkładania unijnych programów nadzoru i programów likwidacji choroby i sprawozdawczości w ich zakresie oraz wnioskowania o uznanie statusu obszaru wolnego od choroby, a także komputerowego systemu informacyjnego (Dz. Urz. UE L 412 z 08.12.2020, str. 1, z późn. zm.).

10. Nadzór bierny w kierunku HPAI u drobiu

10.1. Nadzór bierny u drobiu jako system wczesnego ostrzeżenia

Posiadacz drobiu, postępując zgodnie z ust. 9.4, niezwłocznie zawiadamia organ Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższy podmiot świadczący usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej o wystąpieniu u drobiu następujących objawów klinicznych:

- 1) zwiększonej śmiertelności;
- 2) spadku pobierania paszy i wody;
- 3) objawów nerwowych, takich jak: drgawki, skręty szyi, paraliż nóg i skrzydeł lub niezdolność do ruchu;

- 4) duszności;
- 5) sinicy i wybroczyn;
- 6) biegunki;
- 7) nagłego spadku nieśności.

10.2. Metody diagnostyczne

W ramach nadzoru biernego badanie laboratoryjne próbek w kierunku grypy ptaków przeprowadza się w laboratorium w Zakładzie Chorób Drobiu w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach, które jest krajowym laboratorium referencyjnym, o którym mowa w art. 100 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (rozporządzenie w sprawie kontroli urzędowych) (Dz. Urz. UE L 95 z 07.04.2017, str. 1, z późn. zm.).

Badania laboratoryjne pobranych próbek przeprowadza się odmianą metody RT-PCR ukierunkowaną na wykrycie i identyfikację podtypu wirusa grypy ptaków, zgodnie z procedurami rekomendowanymi przez laboratorium referencyjne Unii Europejskiej, zwane dalej „EURL”. W przypadku wykrycia wirusa grypy ptaków podtypu H5 lub H7 przeprowadza się sekwencjonowanie miejsca cięcia genu HA w celu określenia zjadliwości.

W przypadku uzyskania wątpliwego lub niejednoznacznego wyniku badania laboratoryjnego za pomocą metody RT-PCR w krajowym laboratorium referencyjnym przeprowadza się izolację wirusa na zarodkach kurzych SPF.

10.3. Częstotliwość przeprowadzania badań laboratoryjnych i schematy pobierania próbek

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wprowadza się środki nadzoru ukierunkowane na wczesne wykrycie zakażeń HPAI, polegające na zintensyfikowaniu monitoringu biernego u drobiu przez pobieranie standardowego zestawu próbek do badań laboratoryjnych, tzn. narządów wewnętrznych (mózg, płuca, tchawica, wątroba, śledziona, serce, nerki, jelita) co najmniej od 5 chorych lub padłych ptaków (jeżeli jest to możliwe) lub co najmniej 20 wymazów z tchawicy lub jamy dziobowo-gardłowej i 20 wymazów z kloaki – w przypadku wystąpienia objawów klinicznych lub zmian anatomopatologicznych typowych dla HPAI, w szczególności gdy w stadzie stwierdzi się:

- 1) nagły spadek pobierania paszy i wody, któremu towarzyszy zwiększona śmiertelność;
- 2) objawy nerwowe;
- 3) nagły spadek nieśności;
- 4) duszności;
- 5) biegunkę;
- 6) zasinienie nieopierzonych części głowy i wybroczynowość w narządach wewnętrznych.

Na obszarach wysokiego ryzyka wystąpienia HPAI dodatkowo wprowadza się środki nadzoru ukierunkowane na wczesne wykrycie zakażeń HPAI, polegające na zintensyfikowaniu monitoringu biernego u drobiu przez:

- 1) ustalenie przyczyn zmian w normalnych parametrach produkcyjnych i zdrowotnych;
- 2) pobranie standardowego zestawu próbek do badań laboratoryjnych, tzn. narządów wewnętrznych (mózg, płuca, tchawica, wątroba, śledziona, nerki, jelita) co najmniej od 5 chorych lub padłych ptaków lub co najmniej 20 wymazów z tchawicy lub jamy dziobowo-gardłowej i 20 wymazów z kloaki – w przypadku wystąpienia zaburzeń zdrowotnych, którym towarzyszy wystąpienie przynajmniej dwóch (drób grzebiący) lub przynajmniej jednego (drób wodny) z wymienionych objawów:
 - a) zwiększona śmiertelność,
 - b) spadek pobierania paszy i wody,
 - c) spadek nieśności – w przypadku stad w okresie nieśności.

10.4. Liczba gospodarstw podejrzanych o zakażenie HPAI

Obszar	Liczba gospodarstw podejrzanych o zakażenie	Szacunkowa liczba próbek do pobrania w gospodarstwie	Szacunkowa liczba próbek do pobrania	Metoda badania laboratoryjnego	Liczba testów wykonanych daną metodą
terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	130	45	5850	PCR	1300

11. Nadzór czynny w kierunku HPAI u drobiu

11.1. Docelowe populacje drobiu

W ramach nadzoru czynnego są pobierane próbki do badań laboratoryjnych od następujących gatunków i typów produkcyjnych drobiu:

- 1) gęsi hodowlane;
- 2) gęsi rzeźne;
- 3) kaczki hodowlane;
- 4) kaczki rzeźne;
- 5) przepiórki.

11.2. Metody diagnostyczne

Badania laboratoryjne próbek pobranych w ramach nadzoru czynnego od drobiu przeprowadza się w laboratoriach urzędowych wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, określonych w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, zwanych dalej „laboratoriami urzędowymi”.

W przypadku uzyskania dodatniego albo wątpliwego wyniku badania laboratoryjnego w laboratorium urzędowym badanie potwierdzające próbek przeprowadza się w krajowym laboratorium referencyjnym.

Próbki są badane metodą RT-PCR w kierunku obecności materiału genetycznego wirusów grypy typu A zgodnie z procedurami rekomendowanymi przez EURL. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku tego badania krajowe laboratorium referencyjne przeprowadza dalsze badania metodami molekularnymi (RT-PCR) w kierunku podtypów H5 i H7. W przypadku wykrycia wirusa grypy ptaków podtypu H5 lub H7 przeprowadza się sekwencjonowanie miejsca cięcia genu HA w celu określenia zjadliwości. W przypadku uzyskania ujemnego wyniku badania laboratoryjnego w kierunku H5 i H7 próbki są badane metodami klasycznymi (izolacja na zarodkach kurzych, identyfikacja w teście hamowania hemaglutynacji) w celu identyfikacji podtypu. Wszystkie izolaty wirusa grypy ptaków są wysyłane do EURL.

W przypadku uzyskania wątpliwego lub niejednoznacznego wyniku badania laboratoryjnego metodą RT-PCR w krajowym laboratorium referencyjnym przeprowadza się izolację wirusa na zarodkach kurzych SPF.

11.3. Częstotliwość przeprowadzania badań laboratoryjnych i schematy pobierania próbek

Okres pobierania próbek do badań wirusologicznych w gospodarstwie jest zbieżny z okresem wzmożonego przemieszczania się docelowych migrujących gatunków dzikich ptaków oraz lęgów tych ptaków i ich zimowania.

Przy określaniu okresu pobierania próbek uwzględnia się historyczną i obecną sytuację epidemiologiczną w odniesieniu do choroby oraz jej rozwój w danym okresie u drobiu i dzikich ptaków.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że okres pobierania próbek trwa od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia, przy czym próbkobranie należy zaplanować w sposób pozwalający na pozyskanie około 2/3 całości próbek w miesiącach styczeń–kwiecień oraz wrzesień–grudzień.

W odniesieniu do stad hodowlanych gęsi i kaczek, stad rzeźnych gęsi i kaczek oraz stad przepiórek liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych w województwie, w którym występują obszary wysokiego i średniego ryzyka, jest określana w sposób pozwalający na wykrycie co najmniej jednego zakażonego gospodarstwa, jeżeli odsetek zakażonych gospodarstw wynosi co najmniej 5 %, przy poziomie ufności 99 %, według poniższej tabeli.

Liczba gospodarstw w województwie utrzymujących gęsi hodowlane, kaczki hodowlane, gęsi rzeźne, kaczki rzeźne oraz przepiórki	Liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki
do 46	wszystkie
47–60	47
61–100	59
>100	80

Liczbę ptaków, od których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych w danym gospodarstwie, określa się w sposób pozwalający na wykrycie z 95-procentowym prawdopodobieństwem co najmniej jednego zakażonego ptaka, jeżeli odsetek czynnie zakażonych ptaków w stadzie wynosi $\geq 5\%$. To oznacza, że w każdym gospodarstwie pobiera się próbki od 60 losowo wybranych ptaków.

W przypadku gdy w gospodarstwie znajduje się więcej niż jeden obiekt, w którym utrzymuje się drób, do pobierania próbek wybiera się obiekt najbardziej narażony na wystąpienie HPAI (np. sąsiadujący ze zbiornikami wodnymi lub innymi miejscami bytowania dzikich ptaków).

W każdym gospodarstwie pobiera się do badań laboratoryjnych wymazy z jamy dziobowo-gardłowej lub tchawicy. Próbki są badane metodą RT-PCR ukierunkowaną na wykrycie wirusów grypy typu A. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku tego badania krajowe laboratorium referencyjne przeprowadza identyfikację podtypów H i N wirusa, a w przypadku wykrycia wirusa grypy ptaków podtypu H5 i H7 – określa zjadliwość metodą sekwencjonowania.

W ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 1 w sekcji 5 załącznika II do rozporządzenia 2020/689, uwzględnia się czynniki ryzyka określone w sekcji 5 załącznika II do rozporządzenia 2020/689.

11.4. Liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki

Województwo	Gęś hodowlana	Gęś rzeźna	Kaczka hodowlana	Kaczka rzeźna	Przepiórka	Liczba próbek do pobrania w gospodarstwie	Liczba próbek do pobrania w województwie	Metoda badania laboratoryjnego	Liczba testów wykonanych daną metodą
dolnośląskie	7	11	3	16	2	60	2340	PCR	468
kujawsko-pomorskie	45	59	4	28	0	60	8160	PCR	1632
lubelskie	18	80	8	59	1	60	9960	PCR	1992
lubuskie	3	17	0	13	2	60	2100	PCR	420
łódzkie	21	80	13	80	9	60	12 180	PCR	2436
mazowieckie	13	80	4	59	4	60	9600	PCR	1920
opolskie	4	9	2	5	6	60	1560	PCR	312
pomorskie	14	9	0	20	1	60	2640	PCR	528
śląskie	4	13	3	20	2	60	2520	PCR	504
warmińsko-mazurskie	9	47	4	43	1	60	6240	PCR	1248
wielkopolskie	47	80	32	80	16	60	15 300	PCR	3060
Suma	185	485	73	423	44	-	72 600	-	14 520

12. Nadzór czynny w kierunku LPAI u drobiu

12.1. Docelowe populacje drobiu

W ramach realizacji programu zostaną pobrane próbki od następujących gatunków i typów produkcyjnych drobiu:

- 1) gęsi hodowlane;
- 2) gęsi rzeźne;
- 3) kaczki hodowlane;
- 4) kaczki rzeźne;
- 5) przepiórki;
- 6) kury nioski (hodowlane i towarowe, w tym utrzymywane na wolnym wybiegu);
- 7) indyki hodowlane;
- 8) indyki rzeźne;
- 9) drób z gatunków należących do *Galliformes* przeznaczony do uwolnienia do środowiska naturalnego w celu odnowy populacji ptaków łownych.

12.2. Metody diagnostyczne

Serologiczne i wirusologiczne badanie próbek przeprowadza się w krajowym laboratorium referencyjnym.

12.3. Częstotliwość przeprowadzania badań laboratoryjnych i schematy pobierania próbek

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że okres pobierania próbek trwa od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia, przy czym próbkobranie należy zaplanować w sposób pozwalający na pozyskanie około 2/3 całości próbek w miesiącach styczeń–kwiecień oraz wrzesień–grudzień.

W celu wykrycia klastrow gospodarstw zakażonych wirusami LPAI, o których mowa w sekcji 6 załącznika II do rozporządzenia 2020/689, w województwach, w których znajdują się obszary wysokiego i średniego ryzyka wystąpienia HPAI, przeprowadza się badania serologiczne docelowych populacji drobiu wymienionych w ust. 12.1. Liczbę gospodarstw, w których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych, określa się w sposób pozwalający na wykrycie co najmniej jednego zakażonego gospodarstwa, jeżeli odsetek zakażonych gospodarstw wynosi co najmniej 10 %, przy poziomie ufności 95 %, według poniższej tabeli.

Liczba gospodarstw utrzymujących gęsi hodowlane, gęsi rzeźne, kaczki hodowlane, kaczki rzeźne, kury nioski, indyki hodowlane, indyki rzeźne oraz drób z gatunków należących do <i>Galliformes</i> przeznaczony do uwolnienia do środowiska naturalnego w celu odnowy populacji ptaków łownych w województwie	Liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki
do 14	wszystkie
15–20	14
21–35	18
36–50	22
>50	25

Liczbę ptaków, od których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych w gospodarstwie, określa się w sposób pozwalający na wykrycie z 95-procentowym prawdopodobieństwem co najmniej jednego zakażonego ptaka, jeżeli odsetek występowania seropozytywnych ptaków wynosi ≥ 30 %. To oznacza, że z każdego gospodarstwa pobiera się próbki od 10 losowo wybranych ptaków.

Próbki pobrane do badań serologicznych są badane z użyciem testu hamowania hemaglutynacji (HI) z wykorzystaniem antygenów H5 i H7 wirusa grypy ptaków zgodnie z procedurami rekomendowanymi przez EURL.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania serologicznego przeprowadza się wywiad epidemiologiczny oraz pobiera wymazy z jamy dziobowo-gardłowej i kloaki do badań metodą RT-PCR od 20 losowo wybranych ptaków ze stada, w którym uzyskano dodatni wynik tego badania.

Sposób wyboru gospodarstw, które mają zostać objęte nadzorem, o którym mowa w ust. 1 w sekcji 6 załącznika II do rozporządzenia 2020/689, jest określony w sekcji 6 załącznika II do rozporządzenia 2020/689.

12.4. Liczba gospodarstw, w których pobiera się próbki

Droń wodny (*Anseriformes*) i przepiórki

Województwo	Gęś hodowlana	Gęś rzeźna	Kaczka hodowlana	Kaczka rzeźna	Przepiórka	Liczba próbek do pobrania w gospodarstwie	Liczba próbek pobrania w województwie	Metoda badania laboratoryjnego	Liczba testów wykonanych daną metodą
dolnośląskie	7	11	3	14	2	10	370	H5/H7 HI test	740
kujawsko-pomorskie	22	25	4	18	0	10	690	H5/H7 HI test	1380
lubelskie	14	25	8	25	1	10	730	H5/H7 HI test	1460
lubuskie	3	14	0	13	2	10	320	H5/H7 HI test	640
łódzkie	18	25	13	25	9	10	900	H5/H7 HI test	1800
mazowieckie	13	25	4	25	4	10	710	H5/H7 HI test	1420
opolskie	4	9	2	5	6	10	260	H5/H7 HI test	520
pomorskie	14	9	0	14	1	10	380	H5/H7 HI test	760
śląskie	4	13	3	14	2	10	360	H5/H7 HI test	720
warmińsko-mazurskie	9	25	4	25	1	10	640	H5/H7 HI test	1280
wielkopolskie	25	25	18	25	18	10	1110	H5/H7 HI test	2220
Suma	133	206	59	203	46	-	6470	-	12 940

Drob grzebiący (*Galliformes*)

Województwo	<i>Galliformes</i>	Indyk hodowlany	Indyk rzeźny	Kura hodowlana	Kura nioska	Liczba próbek do pobrania w gospodarstwie	Liczba próbek pobrania w województwie	Metoda badania laboratoryjnego	Liczba testów wykonanych daną metodą
dolnośląskie	0	0	22	22	25	10	690	H5/H7 HI test	1380
kujawsko-pomorskie	0	0	22	22	18	10	620	H5/H7 HI test	1240
lubelskie	0	0	25	18	25	10	680	H5/H7 HI test	1360
lubuskie	0	0	25	8	25	10	580	H5/H7 HI test	1160
łódzkie	0	0	18	22	25	10	650	H5/H7 HI test	1300
mazowieckie	0	1	25	25	25	10	760	H5/H7 HI test	1520
opolskie	0	2	1	18	18	10	390	H5/H7 HI test	780
pomorskie	1	0	12	18	18	10	490	H5/H7 HI test	980
śląskie	0	0	6	18	25	10	490	H5/H7 HI test	980
warmińsko-mazurskie	0	22	18	13	25	10	780	H5/H7 HI test	1560
wielkopolskie	0	0	25	25	25	10	750	H5/H7 HI test	1500
Suma	1	25	199	209	254		6880		13 760

13. Nadzór bierny w kierunku HPAI u dzikich ptaków

13.1. Docelowe populacje dzikich ptaków

Wykaz gatunków dzikich ptaków, od których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych na obecność wirusa grypy ptaków (gatunki docelowe)*

Rodzina	Gatunek
Kaczki, gęsi i łabędzie (<i>Anatidae</i>)	czernica (<i>Aythya fuligula</i>)
	ogorzałka (<i>Aythya marila</i>)
	głowienka (<i>Aythya ferina</i>)
	helmiatka (<i>Netta rufina</i>)
	rożeniec (<i>Anas acuta</i>)
	świstun (<i>Mareca penelope</i>)
	cyranka (<i>Anas querquedula</i>)
	płaskonos (<i>Spatula clypeata</i>)
	krakwa (<i>Mareca strepera</i>)
	krzyżówka (<i>Anas platyrhynchos</i>)
	cyraneczka (<i>Anas crecca</i>)
	nurogęś (<i>Mergus merganser</i>)
	szlachar (<i>Mergus serrator</i>)
	gągoł (<i>Bucephala clangula</i>)
	bielaczek (<i>Mergellus albellus</i>)
	edredon (<i>Somateria mollissima</i>)
	uhła (<i>Melanitta fusca</i>)
	markaczka (<i>Melanitta nigra</i>)
	lodówka (<i>Clangula hyemalis</i>)
	ohar (<i>Tadorna tadorna</i>)
	gęsiówka egipska (<i>Alopochen aegyptiacus</i>)
	gęś mała (<i>Anser erythropus</i>)
	gęgawa (<i>Anser anser</i>)
	gęś zbożowa (<i>Anser fabalis</i>)
	gęś tundrowa (<i>Anser rossicus</i>)
	bernikla kanadyjska (<i>Branta canadensis</i>)
	gęś krótkodzioba (<i>Anser brachyrhynchus</i>)
	bernikla białolica (<i>Branta leucopsis</i>)
bernikla obroźna (<i>Branta bernicla</i>)	
gęś białoczerna (<i>Anser albifrons</i>)	
łabędź czarnodzioby (<i>Cygnus columbianus</i>)	
łabędź krzykliwy (<i>Cygnus cygnus</i>)	
łabędź niemy (<i>Cygnus olor</i>)	
Perkozowe (<i>Podicipedidae</i>)	zausznik (<i>Podiceps nigricollis</i>)
	perkoz rdzawoszyi (<i>Podiceps ruficollis</i>)
	perkoz dwuczuby (<i>Podiceps cristatus</i>)
	perkozek (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)
Bociany (<i>Ciconiidae</i>)	bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>)

Czaplowate (<i>Ardeidae</i>)	bąk (<i>Botaurus stellaris</i>)
	czapla nadobna (<i>Egretta garzetta</i>)
	czapla biała (<i>Egretta alba</i>)
	czapla siwa (<i>Ardea cinerea</i>)
Kormorany (<i>Phalacrocoracidae</i>)	kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)
Ptaki drapieżne (<i>Accipitridae</i> , <i>Falconidae</i> , <i>Strigidae</i>)	bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>)
	rybołów (<i>Pandion haliaetus</i>)
	błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>)
	myszołów włośchaty (<i>Buteo lagopus</i>)
	myszołów (<i>Buteo buteo</i>)
	pustułka (<i>Falco tinnunculus</i>)
	sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>)
	jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>)
	krogulec (<i>Accipiter nisus</i>)
	uszatka (<i>Asio otus</i>)
	puszczyk (<i>Strix aluco</i>)
	puchacz (<i>Bubo bubo</i>)
	Łyski, derkacze i chruściele (<i>Rallidae</i>)
kokoszka (<i>Gallinula chloropus</i>)	
łyska (<i>Fulica atra</i>)	
Bekasowate (<i>Scolopacidae</i>)	samotnik (<i>Tringa ochropus</i>)
	ostrzygojad (<i>Haematopus ostralegus</i>)
	sieweczka obroźna (<i>Charadrius hiaticula</i>)
	sieweczka rzeczna (<i>Charadrius dubius</i>)
Mewy, rybitwy i podobne (<i>Laridae</i>)	mewa siodłata (<i>Larus marinus</i>)
	mewa srebrzysta (<i>Larus argentatus</i>)
	mewa białogłowa (<i>Larus cachinnans</i>)
	mewa czarnogłowa (<i>Ichthyaeetus melanocephalus</i>)
	mewa siwa (<i>Larus canus</i>)
	śmieszka (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)
	rybitwa rzeczna (<i>Sterna hirundo</i>)
	rybitwa białoczarna (<i>Sternula albifrons</i>)
	rybitwa czubata (<i>Thalasseus sandvicensis</i>)
Krukowate (<i>Corvidae</i>)	sroka (<i>Pica pica</i>)
	kawka (<i>Coloeus monedula</i>)
	gawron (<i>Corvus frugilegus</i>)
	wrona siwa (<i>Corvus cornix</i>)
	kruk (<i>Corus corax</i>)
Drozdzy (<i>Turdidae</i>)	kwiczoł (<i>Turdus pilaris</i>)
	kos (<i>Turdus merula</i>)
	śpiewak (<i>Turdus philomelos</i>)
Kurowate (<i>Phasianidae</i>)	bażant (<i>Phasianus colchicus</i>)
Gołębiowate (<i>Columbidae</i>)	grzywacz (<i>Columba palumbus</i>)
	sierpówka (<i>Streptopelia decaocto</i>)

* Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – 2023 r.

Pobieranie próbek i ich badanie laboratoryjne prowadzi się w odniesieniu do ptaków, które zostały:

- 1) znalezione martwe;
- 2) znalezione ranne lub chore;
- 3) upolowane i wykazywały objawy kliniczne wskazujące na podejrzenie zakażenia wirusem HPAI.

13.2. Metody diagnostyczne

W ramach nadzoru biernego badanie laboratoryjne próbek odbywa się w laboratoriach urzędowych oraz w krajowym laboratorium referencyjnym.

W przypadku uzyskania dodatniego albo wątpliwego wyniku badania laboratoryjnego w laboratorium urzędowym badanie potwierdzające próbek przeprowadza się w krajowym laboratorium referencyjnym.

Próbki są badane metodą RT-PCR w kierunku obecności materiału genetycznego wirusów grypy typu A zgodnie z procedurami rekomendowanymi przez EURL. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku tego badania krajowe laboratorium referencyjne przeprowadza dalsze badania metodami molekularnymi (RT-PCR) w kierunku podtypów H5 i H7. W przypadku wykrycia wirusa grypy ptaków podtypu H5 lub H7 przeprowadza się sekwencjonowanie miejsca cięcia genu HA w celu określenia zjadliwości.

W przypadku uzyskania wątpliwego lub niejednoznacznego wyniku badania przeprowadzonego metodą RT-PCR w krajowym laboratorium referencyjnym przeprowadza się izolację wirusa na zarodkach kurzych SPF.

13.3. Częstotliwość przeprowadzania badań laboratoryjnych i schematy pobierania próbek

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że okres pobierania próbek trwa od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia. W okresie wysokiego ryzyka wprowadzenia wirusów grypy ptaków na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tj. podczas jesiennych migracji dzikich ptaków, pobieranie próbek przeprowadza się w szczególności na następujących obszarach:

- 1) Zalew Szczeciński z deltą Świny – Świnoujście oraz powiaty: policki, goleniowski i kamieński;
- 2) zachodnia część Zatoki Gdańskiej (Zatoka Pucka z ujściem Wisły) – Gdańsk, Gdynia, Sopot oraz powiaty pucki i nowodworski;

- 3) Zalew Wiślany – powiaty elbląski i braniewski;
- 4) Dolina Dolnej Odry – powiaty: myśliborski, gryfiński i policki;
- 5) Ujście Warty – powiat gorzowski;
- 6) Zbiornik Nyski – powiat nyski;
- 7) Zbiornik Jeziorsko – powiaty: poddębicki, sieradzki i turecki;
- 8) kompleks Stawów Milickich – powiaty milicki i trzebnicki;
- 9) zbiorniki miejskie miasta Warszawy.

Próbki są pobierane i transportowane zgodnie z następującymi regułami:

- 1) od ptaków chorych lub padłych, lub poddanych humanitarnemu uśmierceniu pobiera się: mózg, płuca, tchawicę, wątrobę, śledzionę, serce, nerki, jelita z treścią (w tym fragment dwunastnicy z trzustką);
- 2) dopuszcza się pobranie tkanek mózgowia (lub całej głowy) oraz wymazów z tchawicy i kloaki w przypadku braku możliwości wykonania sekcji w terenie;
- 3) pobrane próbki narządów umieszcza się w pojemnikach transportowych (próbki jelit pakuje się oddzielnie), a wymazy umieszcza się w szczelnie zamkniętych woreczkach strunowych;
- 4) pobrane próbki schładza się do temperatury ok. 4 °C, jeżeli ich transport trwa nie dłużej niż 24 godziny, a gdy transport trwa ponad 24 godziny – próbki transportuje się w temperaturze –20 °C i dostarcza do laboratorium zamrożone.

13.4. Liczba dzikich ptaków (w szczególności z gatunków docelowych)

Obszar	Szacunkowa liczba ptaków, od których zostaną pobrane próbki	Liczba próbek do pobrania	Metoda badania laboratoryjnego	Liczba testów potwierdzających	Liczba testów wykonanych daną metodą
terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	220	220	PCR	63	283

13.5. Zgłaszanie gatunków docelowych w celu realizacji nadzoru biernego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej myśliwi, pracownicy parków narodowych i Służby Leśnej oraz przedstawiciele innych instytucji zaangażowanych we współpracę z Inspekcją Weterynaryjną na podstawie zawartych porozumień mogą prowadzić poszukiwanie martwych dzikich ptaków, rannych lub chorych dzikich ptaków lub dzikich ptaków, które

zostały upolowane i wykazywały objawy kliniczne wskazujące na podejrzenie zakażenia wirusem HPAI, z gatunków docelowych.

Znalezione dzikie ptaki z gatunków docelowych, od których jest możliwe pobranie próbek do badań laboratoryjnych, powinny być niezwłocznie zgłaszane przez osoby, o których mowa powyżej, za pośrednictwem systemu informatycznego udostępnionego przez Głównego Lekarza Weterynarii.

Zgłoszenie znalezionego dzikiego ptaka z gatunku docelowego powinno dotyczyć każdego miejsca znalezienia takiego ptaka z osobna, niezależnie od liczby takich ptaków znalezionych w tym miejscu. Jeżeli w danym miejscu znaleziono więcej niż jednego dzikiego ptaka z gatunku docelowego, zgłoszeniu podlega tylko jeden taki ptak. Jeżeli w danym miejscu znaleziono więcej niż jednego dzikiego ptaka z dwóch lub więcej gatunków docelowych, zgłasza się po jednej sztuce takiego ptaka z każdego gatunku docelowego.

Powiatowy lekarz weterynarii weryfikuje poprawność przekazanego zgłoszenia oraz ocenia, czy dostarczone do powiatowego inspektoratu weterynarii zwłoki znalezionego dzikiego ptaka z gatunku docelowego są przydatne do badań laboratoryjnych. W przypadku pozytywnej weryfikacji przekazanego zgłoszenia i pozytywnej oceny przydatności do badań laboratoryjnych dostarczonych zwłok znalezionego dzikiego ptaka z gatunku docelowego powiatowy lekarz weterynarii wypłaca dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego, dyrektorowi parku narodowego, zarządcy lasów miejskich lub kierownikowi instytucji zaangażowanej we współpracę z Inspekcją Weterynaryjną na podstawie zawartego porozumienia kwotę 200 zł za zgłoszenie znalezienia takiego ptaka i dostarczenie jego zwłok organom Inspekcji Weterynaryjnej zgodnie z właściwością miejscową tych organów.

Jeżeli w danym miejscu znaleziono więcej niż jednego dzikiego ptaka z gatunku docelowego, do powiatowego inspektoratu weterynarii można dostarczyć tylko jednego takiego ptaka. Jeżeli w danym miejscu znaleziono dzikie ptaki z dwóch lub więcej gatunków docelowych, do powiatowego inspektoratu weterynarii można dostarczyć po jednej sztuce takiego ptaka z każdego gatunku docelowego.

14. Koszty – podsumowanie kosztów na 2024 r.

14.1. Nadzór nad drobiem

Środki kwalifikujące się do współfinansowania w ramach realizacji nadzoru nad drobiem – w złotych

Testy laboratoryjne			
Metody analizy laboratoryjnej	Liczba badań laboratoryjnych	Koszt jednostkowy testu w ramach danej metody (w złotych)	Koszty razem (w złotych)
Test hamowania hemaglutynacji (HI) dla H5*	13 350	15,89	212 084,78
Test hamowania hemaglutynacji (HI) dla H7*	13 350	15,89	212 084,78
Izolacja wirusa*	3	217,47	652,41
Test PCR*	16 020	79,61	1 275 360,21
Pobieranie próbek	Liczba pobranych próbek	Koszt jednostkowy próbki (w złotych)	Koszty razem (w złotych)
Próbki*	92 200	6,94	640 052,40
Inne działania	Liczba innych działań	Koszt jednostkowy innego działania (w złotych)	Koszty razem (w złotych)
Inne	0	0	0
Razem drób: badanie laboratoryjne + pobieranie próbek + inne	–	–	2 340 234,57

Środki kwalifikujące się do współfinansowania w ramach realizacji nadzoru nad drobiem – w euro

Testy laboratoryjne			
Metody analizy laboratoryjnej	Liczba badań laboratoryjnych	Koszt jednostkowy testu w ramach danej metody (w euro)	Koszty razem (w euro)
Test hamowania hemaglutynacji (HI) dla H5*	13 350	3,57	47 659,50
Test hamowania hemaglutynacji (HI) dla H7*	13 350	3,57	47 659,50
Izolacja wirusa*	3	48,87	146,61
Test PCR*	16 020	17,89	286 597,80
Pobieranie próbek	Liczba pobranych próbek	Koszt jednostkowy próbki (w euro)	Koszty razem (w euro)
Próbki*	92 200	1,56	143 832,00

Inne działania	Liczba innych działań	Koszt jednostkowy innego działania (w euro)	Koszty razem (w euro)
Inne	0	0	0
Razem drób: badanie laboratoryjne + pobieranie próbek + inne	–	–	525 895,41

* Szacunkowe koszty jednostkowe wyliczone zgodnie z wytycznymi SMP-FOOD-2024-VETPROGR-LS-IBA – Launching of the Veterinary programmes 2024 – Ares(2023)3012692.

Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Koszt programu obliczono według kursu euro 4,45 zł zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – październik 2023 r.

Są to szacunkowe koszty, które zostały dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w przepisach ustawy budżetowej na rok 2024 z dnia 18 stycznia 2024 r. (Dz. U. poz. 122) w ramach limitu wydatków właściwych części budżetowych.

Program jest współfinansowany zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/690 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiającego program na rzecz rynku wewnętrznego, konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym małych i średnich przedsiębiorstw, dziedziny roślin, zwierząt, żywności i paszy, oraz statystyk europejskich (Program na rzecz jednolitego rynku) oraz uchylającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 99/2013, (UE) nr 1287/2013, (UE) nr 254/2014 i (UE) nr 652/2014 (Dz. Urz. UE L 153 z 03.05.2021, str. 1).

Finansowanie programu odbywa się ze środków budżetowych określonych w części 83 – rezerwy celowe w dziale 758 – różne rozliczenia w rozdziale 75818 – rezerwy ogólne i celowe w poz. 12 przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym finansowanie programów zwalczania, badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt, produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach, finansowanie zadań zleconych przez Komisję Europejską oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej, w tym na wypłatę wynagrodzeń dla lekarzy wyznaczonych na podstawie art. 16 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, oraz w części 85 – budżety wojewodów w dziale 010 – rolnictwo i łowiectwo w rozdziale 01022 – zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego.

14.2. Nadzór nad dzikimi ptakami

Środki kwalifikujące się do współfinansowania w ramach realizacji nadzoru nad dzikimi ptakami – w złotych

Testy laboratoryjne			
Metody analizy laboratoryjnej	Liczba badań laboratoryjnych	Koszt jednostkowy testu w ramach danej metody (w złotych)	Koszty razem (w złotych)
Izolacja wirusa*	0	217,47	0
Test PCR*	283	79,61	22 529,77
Pobieranie próbek	Liczba pobranych próbek	Koszt jednostkowy próbki (w złotych)	Koszty razem (w złotych)
Próbki*	220	44,50	9790,00
Inne działania	Liczba innych działań	Koszt jednostkowy innego działania (w złotych)	Koszty razem (w złotych)
Inne	0	0	0
Razem dzikie ptaki: badania laboratoryjne + pobieranie próbek + inne	–	–	32 319,77
Szacunkowe koszty badania laboratoryjnego drobiu i dzikich ptaków	–	–	2 372 554,35

Środki finansowe niepodlegające współfinansowaniu w ramach realizacji nadzoru nad dzikimi ptakami – w złotych

Działanie	Jednostka	Liczba	Koszt jednostkowy (w złotych)	Koszty razem (w złotych)
Gratyfikacja finansowa, o której mowa w ust. 13.5	sztuka	220	200,00	44 000,00

Środki kwalifikujące się do współfinansowania w ramach realizacji nadzoru nad dzikimi ptakami – w euro

Testy laboratoryjne			
Metody analizy laboratoryjnej	Liczba badań laboratoryjnych	Koszt jednostkowy testu w ramach danej metody (w euro)	Koszty razem (w euro)
Izolacja wirusa*	0	48,87	0
Test PCR*	283	17,89	5062,87
Pobieranie próbek	Liczba pobranych próbek	Koszt jednostkowy próbki (w euro)	Koszty razem (w euro)
Próbki*	220	10,00	2200

Inne działania	Liczba innych działań	Koszt jednostkowy innego działania (w euro)	Koszty razem (w euro)
Inne	0	0	0
Razem dzikie ptaki: badania laboratoryjne + pobieranie próbek + inne	–	–	7262,87
Szacunkowe koszty badania laboratoryjnego drobiu i dzikich ptaków	–	–	533 158,28

* Szacunkowe koszty jednostkowe wyliczone zgodnie z wytycznymi SMP-FOOD-2024-VETPROGR-LS-IBA – Launching of the Veterinary programmes 2024 – Ares(2023)3012692.

Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Koszt programu obliczono według kursu euro 4,45 zł zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – październik 2023 r.

Są to szacunkowe koszty, które zostały dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2024 z dnia 18 stycznia 2024 r. w ramach limitu wydatków właściwych części budżetowych.

Program jest współfinansowany zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/690 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiającego program na rzecz rynku wewnętrznego, konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym małych i średnich przedsiębiorstw, dziedziny roślin, zwierząt, żywności i paszy, oraz statystyk europejskich (Program na rzecz jednolitego rynku) oraz uchylającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 99/2013, (UE) nr 1287/2013, (UE) nr 254/2014 i (UE) nr 652/2014.

Finansowanie programu odbywa się ze środków budżetowych określonych w części 83 – rezerwy celowe w dziale 758 – różne rozliczenia w rozdziale 75818 – rezerwy ogólne i celowe w poz. 12 przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym finansowanie programów zwalczania, badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt, produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach, finansowanie zadań zleconych przez Komisję Europejską oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej, w tym na wypłatę wynagrodzeń dla lekarzy wyznaczonych na podstawie art. 16 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, oraz w części 85 – budżety wojewodów w dziale 010 – rolnictwo i łowiectwo w rozdziale 01022 – zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego.